PISM POLSKI INSTYTUT SPRAW MIĘDZYNARODOWYCH
THE POLISH INSTITUTE OF INTERNATIONAL AFFAIRS

NR 135/2022, 25 PAŹDZIERNIKA 2022 © PISM

KOMENTARZ

XX zjazd KPCh. Dominacja Xi Jinpinga i nacisk na bezpieczeństwo ChRL

Marcin Przychodniak

XX zjazd Komunistycznej Partii Chin (16–22 października) oraz pierwsze plenum nowego Komitetu Centralnego (23 października) potwierdziły dominującą pozycję Xi Jinpinga. Xi po raz trzeci został sekretarzem generalnym partii, a jego protegowani zdominowali Stały Komitet Biura Politycznego – najważniejszy organ decyzyjny. Przebieg zjazdu pokazał rosnące znaczenie bezpieczeństwa w polityce partii.

Jakie funkcje pełni zjazd KPCh?

Zgodnie ze statutem organizowany co pięć lat Zjazd Komunistycznej Partii Chin jest najważniejszym organem decyzyjnym partii. Jest to też najdonioślejsze wydarzenie polityczne w ChRL. Delegaci przyjmują raport Sekretarza Generalnego z prac ustępującego Komitetu Centralnego (KC), nowelizują statut partii i wybierają nowy KC oraz Komisję Dyscypliny. Zaraz po zakończeniu zjazdu odbywa się pierwsze posiedzenie plenarne nowego KC, który wybiera najściślejsze grono kierownicze partii: Biuro Polityczne (BP), Stały Komitet (SK), sekretarza generalnego oraz Centralną Komisję Wojskową. Raport z prac KC, zmiany w statucie, składy personalne gremiów kierowniczych – przede wszystkim BP i SK – oraz osoba szefa partii wskazują na kierunki polityki partii na najbliższe pięć lat.

Jakie były główne tezy raportu z prac KC?

Chiny stoją w obliczu zagrożeń zarówno wewnętrznych, w tym trudnej sytuacji gospodarczej i społecznej (m.in. rosnących nierówności społecznych), jak i zewnętrznych, m.in. rywalizacji z USA. Negatywnie na realizację interesów państwa wpływają też czynniki globalne, w tym pandemia koronawirusa, protekcjonizm w handlu międzynarodowym, spowolnienie w światowej gospodarce czy trwające konflikty i spory regionalne. KPCh ma trudności wewnętrzne, o czym świadczą afery korupcyjne i problemy z dyscypliną władz prowincji realizujących politykę władz centralnych, np. w sektorze nieruchomości. Xi podkreślił konieczność dodatkowego wysiłku aparatu podczas realizacji polityki KPCh. W jego ocenie – ze względu na narastające problemy gospodarcze i skomplikowaną sytuację międzynarodową – najbliższe pięć lat będzie kluczowe dla powodzenia planów ChRL, ale też dużo trudniejsze niż poprzednia pięciolatka.

Jakie były najważniejsze decyzje personalne?

Xi Jinping po raz trzeci został sekretarzem generalnym partii. Najważniejsze gremia kierownicze, czyli KC, BP i SK, zostały ponadto zdominowane przez jego stronników, zabrakło natomiast zwolenników poprzedniego szefa partii Hu Jintao. Do KC nie zostali wybrani – kojarzeni z Hu – obecny premier Li Keqiang i przewodniczący Politycznej Konferencji Konsultatywnej Wang Yang. Hu Jintao został ponadto publicznie usunięty z ceremonii zakończenia zjazdu. W składzie KC nie znaleźli się również wicepremier Liu He, Yi Gang (prezes Ludowego Banku Chin) czy Liu Kun (minister finansów). Politykiem odpowiedzialnym za kwestie gospodarcze w partii będzie zapewne wybrany do BP He Lifeng, dotychczasowy szef Państwowej Komisji Rozwoju i Reform.

W siedmioosobowym SK numerem dwa został Li Qiang, obecny sekretarz KPCh w Szanghaju. W marcu 2023 r. w czasie sesji parlamentu najpewniej obejmie on funkcję premiera. Członkostwo w SK utrzymali Zhao Leji, były szef Centralnej Komisji Dyscypliny i prawdopodobny przewodniczący chińskiego parlamentu, oraz Wang Huning, główny ideolog i doradca Xi, najprawdopodobniej przyszły szef Politycznej Konferencji Konsultatywnej. Do Stałego Komitetu awansowali też Cai Qi, sekretarz partii w Pekinie i obecny szef Sekretariatu KC, Ding Xuexiang, od marca pierwszy wicepremier ChRL, oraz Li Xi, szef KPCh w prowincji Guangdong, a obecnie przewodniczący Centralnej Komisji Dyscypliny.

Jakie kwestie programowe są najważniejsze dla KPCh?

KPCh podtrzymała dotychczasowe główne cele, tj. „budowę rozwiniętego państwa" do 2049 r. i „odnowienie narodu chińskiego" w ramach modernizacji ChRL. W tym kontekście w następnych pięciu latach kluczowe jest nie tylko wzmocnienie gospodarki, wzrost dochodu narodowego i poprawa warunków życia, ale także rozbudowa potencjału naukowo-technologicznego i zwiększenie niezależności Chin w tej dziedzinie. Do 2027 r. siły zbrojne mają osiągnąć cele modernizacyjne, ma także wzrosnąć rola ChRL w organizacjach międzynarodowych. W statucie partia podkreśla jednocześnie dążenie do budowy gospodarki socjalistycznej, w tym rozwój koncepcji „podwójnego obiegu" i „wspólnego dobrobytu". KPCh wpisała do dokumentu także kluczowe dla niej kwestie poprawy dyscypliny w aparacie partyjnym, usprawnienie procesów zarządzania i sprzeciw wobec ewentualnej niepodległości Tajwanu.

Jaką politykę wewnętrzną będą prowadziły władze ChRL?

Efekty zjazdu wskazują na znane z poprzednich kadencji Xi wzmacnianie centralizmu, nadzoru i kontroli KPCh nad społeczeństwem i aparatem. Oznacza to m.in. brak perspektyw szybkiego zakończenia polityki „zero COVID". Szczególnego znaczenia dla partii nabierają kwestie bezpieczeństwa, zarówno w kontekście gospodarczym (np. ograniczania skutków sankcji USA w sektorze półprzewodników) czy stabilizacji społecznej (m.in. intensyfikacji nadzoru nad kulturą i edukacją). Koncepcje „podwójnego obiegu" czy „wspólnego dobrobytu" będą wdrażane głównie w kontekście rozwoju potencjału wewnętrznego ChRL i minimalizacji zależności od współpracy z zagranicą, a nie realnego wsparcia np. dla klasy średniej, co byłoby politycznie zbyt ryzykowne dla KPCh. Taka polityka ma też łagodzić negatywne efekty słabszego niż dotychczas wzrostu gospodarczego, którego Chiny będą doświadczać zapewne w dłuższej perspektywie.

Czy dojdzie do zmian w polityce zagranicznej?

W wyniku decyzji zjazdu zmieni się minister spraw zagranicznych ChRL. Dotychczasowy szef dyplomacji Wang Yi awansował do BP i najpewniej zostanie dyrektorem Komisji Spraw Zagranicznych KC. Kandydatami na szefa MSZ są – wybrani do nowego KC – obecny ambasador ChRL w USA Qin Gang i były wiceminister MSZ Liu Haixing, obecnie dyrektor w Państwowej Komisji Bezpieczeństwa w KC, zajmującej się koordynacją kwestii bezpieczeństwa państwa. Zgodnie z analizą sytuacji zaprezentowaną na zjeździe przez Xi zagrożenie dla interesów ChRL ma m.in. charakter zewnętrzny i wymaga zdecydowanego przeciwdziałania „zastraszaniu i presji" – Xi miał zapewne na myśli politykę USA. Priorytetem Chin w odpowiedzi na zagrożenia pozostanie rozwój potencjału technologicznego (sektor półprzewodników), instrumentów hybrydowych (np. dezinformacji), ale także sił zbrojnych. Zmiany w statucie i wymowa raportu Xi potwierdzają aktualność dotychczasowych planów ChRL wobec Tajwanu, w tym możliwości użycia siły w celu przyłączenia wyspy do ChRL. Możliwość realizacji tych planów dotyczy jednak raczej dłuższej perspektywy i będzie uzależniona m.in. od postawy USA i UE, w tym wobec rosyjskiej inwazji na Ukrainę. Stałym punktem polityki zagranicznej pozostanie dążenie do zmiany ładu międzynarodowego w kierunku większej roli ChRL, co będzie jednym z głównych powodów kontynuacji wsparcia dla Rosji.

Redakcja: Sławomir Dębski, Patrycja Sasnal, Rafał Tarnogórski, Jędrzej Czerep, Łukasz Maślanka, Justyna Szczudlik, Daniel Szeligowski,
Jolanta Szymańska, Marcin Terlikowski, Szymon Zaręba, Tomasz Żornaczuk